

Remissyttrande över Trafikverkets inriktningsunderlag för infrastrukturplanering för perioden 2026–2037

Södra bildades 1938 ur idén om att vi är starkare tillsammans. I dag är Södra Sveriges största skogsägarförening med 51 000 familjeskogsbrukare som medlemmar i Götaland. Tillsammans äger medlemmarna i Södra en världsledande industri som förädlar skogsråvaran till förnybara produkter inom massa, trä, byggsystem, flytande bioprodukter och energi.

Södra är en av Sveriges största transportköpare och transportererna är inriktade på intransporter av råvara och uttransporter av produkter. Intransporterna består till största delen av transporter av rundved, i huvudsak via lastbil men även järnväg och båt. Uttransporterna går till kunder över hela världen och är i stor del intermodala med flera olika transportslag. Sjöfart står för en stor del av uttransporterna.

Södra skogsägarna instämmer i mycket av Trafikverkets inriktningsunderlag och ställer sig bakom de remissyttranden som lämnats av LRF, Skogsindustrierna och Näringslivets Transportråd. Södra vill även ge Södras perspektiv på delar av inriktningsunderlaget i de frågor som är särskilt viktiga för medlemmarna, Södras industrier och nya affärer.

Sammanfattande synpunkter

En bra basinfrastruktur är grundläggande för Södras verksamhet, oavsett vilken typ av infrastruktur som det handlar om. Därför anser Södra att:

- ✓ regeringen bör öka de ekonomiska ramarna med minst 20 procent
- ✓ det behövs ett förstärkt och en ökad takt i underhållet av väg och järnväg
- ✓ tempot i arbetet med att utveckla bärigheten i vägnätet, omklassa BK1-vägar till BK4, behöver skyndsamt öka
- ✓ det behövs mer pengar till underhåll och utveckling av enskilda vägar
- ✓ en samordning av el-infrastruktur behöver komma på plats om tunga fordon ska kunna elektrifieras
- ✓ det behövs ett ökat fokus på effekttillgång över hela landet snarare än täthet för laddstationer eller maxkapacitet på laddstolparna
- ✓ det behövs en utveckling arbetet med bättre vägar som ska klara av klimatförändringar

- ✓ biodrivmedel erkänns som en viktig del i att nå minskade utsläpp från transporter
- ✓ främja den inhemska biodrivmedelsproduktionen för att öka självförsörjningsgraden

Fördjupning av Södras sammanfattande synpunkter

Södra en av Sveriges största transportköpare

Som en av Sveriges största transportköpare, med fler än 51 000 medlemmar som bor på landsbygden och 3100 anställda som i stor utsträckning pendlar till jobbet på platser med bristande kollektivtrafik är det av yttersta vikt att infrastrukturen fungerar bra, att det går att leva och verka i hela landet. Södra välkomnar alla initiativ kring ökat fokus på infrastruktur.

Väl underhållet vägnät är en förutsättning för att familjeskogsbrukare i Götaland ska kunna bruka sin skog på ett bra sätt, det är en långsiktig investering för framtiden som gör skogen tillgänglig och bidrar till en säker arbetsmiljö. Men vägar, det är inte bara nödvändigt för familjeskogsbruket och skogsindustrin det är helt avgörande för landsbygden, för människor som bor här, för friluftsliv och för näringsidkare och i Sverige så börjar var fjärde resa på en enskild väg. Enskilda vägar utgör 72 procent av Sveriges vägnät. Södras transporter på väg och järnväg är centralt för utleveranser av våra produkter men även export via sjöfart startar oftast med en landtransport. God infrastruktur är en förutsättning för att kunna ha kostnadseffektiva transporter och för att generera exportintäkter. Många av Södras transporter går med de tyngsta fordonen med hög drifttid och de går på allmänna vägar, enskilda vägar och skogsbilvägar. Södra som har sin verksamhet över hela Götaland behöver fungerande vägar i hela vägnätet oavsett klassificering av väg.

Enskilda vägar, skogsbilvägar, bärighet på vägnätet och klimatförändringarna

I Trafikverkets inriktningsunderlag skrivs att det är viktigt att satsa på underhåll av lågtrafikerade statliga vägar och bidrag till enskilda vägar, även när trafikflödena är så små att det inte går att motivera satsningarna utifrån samhällsekonomisk lönsamhet, då det är angeläget med långsiktiga lösningar för tillgänglighet på landsbygder. Detta resonemang styrker Södra. Södra vill poängtera att det enskilda vägnätets betydelse inte ska underskattas, det är ett riksintresse som knyter an till det allmänna vägnätet och utgör ett mycket viktigt nav i samhället och tillgodoser samhällets transportbehov av varor och tjänster, likväl som persontransporter och är viktiga för landsbygdens alla intressen. Det är också värt att poängtera att ungefär hälften av de enskilda vägarna är skogsbilvägar och det svenska nätet av skogsbilvägar är över 20 000 mil.

Vägnätet och särskilt enskilda vägar är nödvändiga för Södra. När underhållet brister ökar begränsningarna för tunga fordon särskilt under känsliga perioder över året, vilket medför stora utmaningar i det kontinuerliga flödet av skoglig råvara från skogen till industrin. Det medför även att råvaran behöver transporteras längre omvägar för att ta sig fram, vilket ger negativ klimatpåverkan och minskad konkurrenskraft.

Södra anser att arbetet med att klassa om bärigheten på det allmänna vägnätet från BK1 till BK4 går långsammare än vad behovet är och genererar betydligt sämre förutsättningar för alla Södras olika typer av transporter, omklassningen behöver skyndsamt prioriteras. Södra arbetar med att inventera och klassa alla skogsbilvägar i Götaland. Arbetet sköts av Biometria och under hösten 2023 var 80 procent av alla skogsbilvägar klassade. Syftet med skogsbilväginventeringen är att ge skogsägare, entreprenörer och skogsbruket som helhet tillgång till bättre väginformation. En stor del av skogsbilvägarna har helt saknat information om till exempel framkomlighets- och tillgänglighetsklass. I de fall som denna information har funnits så har den oftast varit inaktuell, då den inte uppdaterats sedan den förra informationsinsamlingen genomfördes under 1990-talet. Södra behöver korrekt väginformation för att kunna planera och styra avverkning och transport på ett effektivt sätt. Södra ser också att omställningen till fossilfria transporter kommer innebära en mer variationsrik fordonsflotta vilket ställer allt högre krav på rätt information om skogsbilvägarna.

Fordonen som idag används är tyngre än tidigare på grund av miljövinster i form av minskade utsläpp av koldioxid och av konkurrensfördelar men skogsbilvägarna är inte byggda för såhär tunga fordon. Tyngre fordon innebär större slitage och ställer högre krav på det enskilda vägnätet vilket medför ökade driftskostnader. Enskilda vägar som skogsbilvägarna har genom historien alltid påverkats av regn och tjäle, men i takt med klimatförändringarna blir de än mer kännbara. Här behövs det få till stånd en utveckling av klimatförändringarnas påverkan på vägnätet som gör att vägnätet trots klimatförändringar lever upp till samhällets krav på säkerhet och tillgänglighet.

Att satsa mer på enskilda vägar där underhållet är rejält eftersatt kommer bidra med många positiva aspekter. Södras chaufförer och våra entreprenörer vittnar om att det är mer osäkert idag att köra på vägarna. Ökat underhåll är således en fråga om hälsa och säkerhet för alla som nyttjar enskilda vägar, men även en fråga om nationell säkerhet och bland annat om möjligheter att bekämpa bränder genom tillförlitlig framkomlighet.

Digitalisering

Trafikverket ansvarar för att tillhandahålla digital information av det allmänna vägnätet i nationella vägdatabasen, där även information om de enskilda vägarna kan presenteras. Det finns ett ökat behov av ett uttalat ansvar för Trafikverket att samlas in och ajourhålla information även för det enskilda vägnätet, framför allt för vägar med statligt driftsbidrag men även de som saknar statligt driftsbidrag. Digitaliseringen kan

vara en nyckel för att på ett enklare sätt kunna optimera logistikflödet och skapa kostnadseffektivitet, men även för att klara omställningen till fossilfria transporter genom exempelvis elektrifiering. Då måste hela vägnätet hålla i ihop avseende kvalitet på data, oavsett klassificering av väg. Infrastruktur skapar tillgänglighet och gör det attraktivt att bedriva verksamhet i ett område men god infrastruktur gör också så att kompetensutbudet ökar och transporttiderna minskar.

Södras klimatambitioner

Under 2023 har målen för Södras klimatambition godkänts av Science Based Targets initiative. Målen uppfyller Parisavtalets målsättning om att hålla den globala uppvärmningen under 1,5°C. Detta är helt i linje med vår klimatambition att vara ledande i samhällets resa till klimatneutralitet. Södra ska halvera utsläppen av växthusgaser till 2030 och vara nettonoll 2040. Södra har stark tilltro till elektrifiering av transporter och vann 2019 laddguldets som det företag som främst verkade för elektrifierade transporter men ser precis som Trafikverket gör att elektrifiering inte är en ensam lösning utan att det tillsammans med biodrivmedel tillsammans är viktiga pusselbitar i att minska fossila utsläpp.

Elektrifiering av tunga godstransporter är ett systemskifte som kommer med en mängd utmaningar som är betydligt mer komplexa än utmaningar att elektrifiera och bygga infrastruktur för personbilar eller lätta godstransporter. För att få till en kostnadseffektiv elektrifiering är tillgången till effekt kritiskt. Det är viktigt med en utbyggd laddinfrastruktur men än viktigare är tillgången till effekt snarare än täthet på laddstolpar. Precis som det blir sekundärt att det finns drivmedelsstationer om det inte finns drivmedel är laddinfrastruktur sekundärt om det inte finns effekt.

Södra vill vara ledande i omställningen till elektrifierade tunga godstransporter och har startat den resan genom att beslutat att investera i en eldriven, tung lastbil i den dagliga logistikkedjan för transporter av flis i Blekinge och östra Småland tar vi ett viktigt kliv mot en fossilfri framtid. Elflisbilen kommer att testas under verkliga förhållanden och går in i skarpt läge direkt som en del av ordinarie transporter. Målet är att lastbilen kommer rulla cirka 10 000 mil per år, vilket motsvarar en runda på 40 mil varje dag. Samtidigt, för att klara laddning i ordinarie verksamhet, planeras en omfattande utbyggnad av laddinfrastrukturen vid industrierna i Mörrum, Mönsterås, Orrefors och Långasjö under det kommande året. Denna satsning representerar en milstolpe i Södras långsiktiga mål om att övergå till fossilfria transporter.

Förutom elektrifiering så är biodrivmedel är en viktig lösning som sänker klimatutsläppen här och nu och en nödvändighet för att såväl Södra som Sverige och EU för att klara sina klimatmål. Inhemsk produktion av biodrivmedel ger dessutom en ökad självförsörjningsgrad, bättre handelsbalans och jobb över hela landet. Att främja produktion av biodrivmedel har potential att öka klimatnyttan på sikt kan Sverige öka sin självförsörjningsgrad av drivmedel. När transporterna på sikt elektrifieras kommer de

bioraffinaderier som byggts upp även kunna hjälpa kemisektorn och flyget med dess nödvändiga omställning bort från fossilt.

Avslutningsvis

Södra önskar att det behövs ett tydligare ansvar och ökad samordning för infrastrukturfrågor där även de enskilda vägarna får ett större fokus. Södra ser ett behov av ett ökat regionalt och kommunalt inflytande då den regionala kompetensen är viktig för att utveckla infrastrukturen lokalt och regionalt. Södra anser att det bör övervägas att ge regionerna i sitt arbete med regionala transportinfrastrukturplaner och regional utveckling ett utökat ansvar och ökade medel för att samordna infrastrukturarbetet regionalt.

Avslutningsvis vill vi instämma med Trafikverkets budskap om att det är av största vikt att *rusta, effektivisera och modernisera* den befintliga infrastrukturen. För Södra är säker och god infrastruktur av stor betydelse för vår konkurrenskraft. Både i dag och i framtiden

För Södra skogsägarna

Anders Ripström
Sourcing Manager Logistic and transportation

Maria Persdotter Isaksson
Näringspolitisk specialist